Adres: Vilnius, Vysk. Matulevičiaus g-vė 4
Adres: Wilno, ul. Biskupa Matulewicza 4
Redakcja, tel. 79, przyjmuje od godz. 11 do 14-ej.
Administracja, tel. 99, czynna od godz. 9—20 bez przerwy

Rok XV. Nr 49 (5034) Piątek, 1 Marca 1940 r.

„VILNIAUS KURJERIS"

Dziś 6 stron

Cena 15 centów

Prenumerata miesięczna z przesyłką pocztową lub dostawą do domu — 3 lt. 50 cnt. Zagranicą 6 lt

KURJER WILEŃSKI

Welles rozpoczął i zakończy swą misję w Rzymie

RZYM. (Elta). W związku z wizytą wiceministra spraw zagranicznych Stanów Zjednoczonych Sumner Wellesa w Rzymie ostatnio dyplomatyczne i polityczne koła rzymskie podróży jego w Europie nadają o wiele większe znaczenie aniżeli przed przybyciem jego do Włoch. W Rzymie uważają, iż wielkie znaczenie będą miały te narady Sumner Wellesa z Mussolinim i Ciano, które się odbędą przed wyjazdem Wellesa do Waszyngtonu.

Jak przypuszczają po naradach, zostaną rozpoczęte rokowania celem rozszerzenia stosunków handlowych pomiędzy obydwoma krajami. Pisma rzymskie narazie wstrzymują się od wszelkich komentarzy dotyczących wizyty Sumner Wellesa we Włoszech, mimo, że poświęcają one wiele miejsca reakcjom prasy zagranicznej.

BERN. (Elta). Według Havasa wyjazd wiceministra spraw zagranicznych Stanów Zjednoczonych Sumner Wellesa ze Szwajcarii przewidziany jest we wtorek o g. 16. Możliwe, iż po swej wizycie w Berlinie Sumner Welles uda się do Paryża i Londynu znowu przez Szwajcarię.

BERN (Elta). Sumner Welles we środę po południu przybył do Zurichu. Poseł Stanów Zjednoczonych w Szwajcarii Harrison we czwartek przed południem przybył z Berna do Zurichu celem spotkania się z Sumner Wellesem.

Po co p. Macha zawezwano do Berlina

BERLIN. (Elta). Na zaproszenie rządu Rzeszy przybył we czwartek do Berlina szef propagandy Słowacji Mach, który pozostanie w Berlinie przez dwa dni. Na dworcu kolejowym w imieniu ministra spraw zagranicznych Rzeszy powitał Macha, szef protokułu von Doernberg.

Przesilenia w atakach na przesmyku Karelskim

Finlandia nigdy nie zgodzi się na pokój „za wszelką cenę"

HELSINKI. (Elta). Ogłoszony we środę komunikat naczelnego dowództwa fińskiego podaje, iż w przesmyku Karelskim oddziały armii fińskiej wyrządziły nieprzyjacielowi wiele strat i wytrwały na swych liniach obronnych. Została zniszczona wielka ilość czołgów. Z jednej i z drugiej strony odbywały się bardzo silne strzelania artylerii. Na północny wschód od jeziora Ładogi Finowie pomyślnie odparli oddziały armii sowieckiej zmierzające do posuwania się naprzód i rozproszyły kilka grup rosyjskich. W okręgu Kuhm Finowie w dalszym ciągu nacierają na punkty odparcia armii Związku Sowieckiego, zmierzając do ich osaczenia. Finowie zajęli wiele pozycji. Na innych odcinkach frontu zauważono znaczną działalność patroli.

We wtorek lotnictwo fińskie dokonało lotów wywiadowczych i bombardowało składy amunicji nieprzyjaciela, linie komunikacyjne i różne obiekty militarne przy zatoce Fińskiej i na sąsiednich obszarach. Na froncie lotnictwo Związku Sowieckiego okazało bardzo żywą działalność, jedynie w przesmyku Karelskim i na północo-wschód od jeziora Ładogi. Kilka eskadr nieprzyjaciela zbombardowało miasto Petsamo. Jednak podczas tych bombardowań nie wyrządzono większych strat. Wewnątrz kraju lotnictwo rosyjskie bombardowało Hangoe, Kowolt i Fredericksham.

Według dotychczas otrzymanych wiadomości, podczas tych bombardowań została zabita jedna osoba cywilna i zostało zburzonych lub uszkodzonych kilka domów. W dług stwierdzonych wiadomości we wtorek Finowie strącili dwa samoloty rosyjskie.

Tanner o sugestiach pośrednawczych

HELSINKI. (Elta). Jak podaje DNB minister spraw zagranicznych Tanner w dniu 28 lutego oświadczył między innymi przedstawicielom prasy, iż pomoc, która została przez rożne kraje udzielona Finlandii nie jest jeszcze dostateczną, a także w zbyt powolnym tempie przybywa. W Finlandii odczuwa się także pewne rozczarowanie z postępku Stanów Zjednoczonych, gdyż one prośbę Finlandii udzielenia dla niej pożyczki w sumie 60 milionów dolarów traktują w ten sam sposób jakby to było w czasie pokojowym. Po wskazaniu na nowe pogłoski o pośredniczeniu w konflikcie sowiecko-fińskim Tanner oświadczył, iż **Finlandia nie jest przeciwna zamiarom przyjacielskiego pośrednictwa i obojętnym jest dla niej kto będzie pośredniczył. Finlandia naturalnie nie może się zgodzić na pokój za wszelką cenę. Dlatego też byłoby lepiej, by zostały zaniechane próby pośredniczenia, które nie liczą się z niepodległością i bezpieczeństwem Finlandii.**

Chmury nad południem Europy

Sensacyjne zarządzenie admiralicji tureckiej

STAMBUŁ. (Elta). **Rząd Turcji zabronił statkom tureckim pływania na wodach państw obcych. Statki tureckie znajdujące się w drodze otrzymały nakaz przybycia w ustalonym terminie do swych portów. Statki tureckie, które będą chciały płynąć na wody obcych państw, muszą uzyskać zezwolenie specjalnej komisji. Według DNB decyzja rządu tureckiego ma na celu uniemożliwienie wynajmu statków tureckich obcym państwom.**

Nafta rosyjska via Bułgaria dla Niemiec?

SOFIA. (Elta). Według wiadomości ze źródeł wiarogodnych w chwili obecnej Niemcy czynią starania porozumienia się z Bułgarią w sprawie dostarczenia tej części nafty, która przez Rosję Sowiecką zostanie przekazana Niemcom. Specjalna komisja niemiecka w

(Dokończenie na str. 2)

W U. S. A.

o lepszym „urządzeniu świata"

WASZYNGTON. (Elta). Minister spraw zagranicznych Hull oświadczył, iż odpisy jego rozmów z przedstawicielami krajów neutralnych, których przedmiotem były narady nad lepszem zorganizowaniem świata po nastaniu pokoju, przesłane zostały wszystkim przedstawicielom St. Zjednoczonych zagranicą, aby zapoznali oni z treścią tych rozmów te rządy, przy których są oni akredytowani. Hull jednocześnie zaznaczył, iż podczas przeprowadzanych rozmów nie omawiano warunków obecnej wojny.

*

WASZYNGTON (Elta). Izba poselska przyjęła projekt ustawy na mocy której ma być udzielona nowa pożyczka w sumie 100 milj. dolarów bankowi eksportu i importu.

Konferencja w amerykańskiej ambasadzie w Rzymie

RZYM. (Elta). W dniu 28 lutego w ambasadzie Stanów Zjednoczonych w Rzymie została wydana kolacja, w której brał udział osobisty przedstawiciel prezydenta Roosevelta przy Watykanie Myron Taylor, ambasador Włoch przy Watykanie Dino Alfieri, posłowie Węgier i Irlandii przy Watykanie oraz 4 inne wybitne osoby. — Poza tym donoszą o złożeniu przez Taylora wizyty dziekanowi św. Kolegium kardynał. di Belmonte. Według Havasa w bieżącym tygodniu Taylor spotka się z innymi członkami św. Koleg. oraz z przedstawicielami różnych państw przy Watykanie.

„Obecnie tylne i boczne drzwi Niemiec są otwarte"

Lloyd George solidarny z Chamberlainem co do celów wojny

Polska ma zagwarantowany od początku wojny głos w najwyższej radzie wojennej aliantów

Chamberlain nawołuje do zwiększenia produkcji rolniczej

LONDYN. (Elta). Na zebraniu przewodniczących okręgowych komitetów wykonawczych rolnictwa, wygłosił przemówienie premier Chamberlain, który wezwał do pracy nad podniesieniem produkcji rolnej. Chamberlain oświadczył:

„Znajdujemy się w takiej sytuacji, iż jeśli nie zmniejszymy importu artykułów niezbyt koniecznych, to nie będziemy mogli importować tych rzeczy koniecznych które potrzebne nam są do zwycięstwa w wojnie. Problem ten możemy rozwiązać jedynie zwiększając własną produkcję artykułów spożywczych, potrzebnych do wyżywienia narodu i do wytworzenia zapasów".

Następnie Chamberlain zapewnił rolników, iż gabinet wojenny ich popiera i że praca ich będzie odpowiednio wynagrodzona. Premier dalej podkreślił decyzję obecnego rządu, o ile on i nadal pozostanie u steru władzy, niedopuszczenia do upadku rolnictwa poraz drugi, nawet po zakończeniu wojny. Kończąc swe przemówienie Chamberlain oświadczył:

„Proszę powiedzieć rolnikom iż zdaniem rządu wynik obecnej wojny zależy również od tego, co możemy uczynić, aby zwiększyć własną produkcję artykułów spożywczych, jak i od jeszcze pomyślniejszych czynów naszych żołnierzy, którzy walczą na lądzie, w powietrzu i na morzu".

Lloyd George też

LONDYN. (Elta). W dniu 28 lutego w Londynie wygłosił przemówienie Lloyd George, który m. in. oświadczył:

„Cały naród świadomy jest, iż sprawa nasza jest sprawiedliwa że walczymy za prawo międzynarodowe. Dlatego musimy walczyć dopóty, dopóki można będzie przywrócić sprawiedliwy, honorowy i trwały pokój. Pokój który nastanie musi być takim, aby odpowiadał naszym zasadom, dążeniom, naszym zobowiązaniom i nadziei. Jeśli chcemy by wojna trwała krótko, musimy być przygotowani na długą wojnę. Według mego zrozumienia na jednym froncie, o żywotnym znaczeniu, tj. w sprawie zapasów żywności, nie jesteśmy zupełnie przygotowani".

Porównując obecną blokadę Niemiec z blokadą podczas wielkiej wojny, Lloyd George oświadczył: **„Wówczas praktycznie biorąc Niemcy były okrążone ze wszystkich stron. Obecnie tylne i boczne drzwi Niemiec są otwarte. Rzesza zawarła specjalne porozumienie z Rosją Sowiecką, Italią i Rumunią skąd otrzymuje zapasy".**

Sprawa dawno przesądzona

LONDYN, (Elta). Odpowiadając na zapytanie w izbie Gmin czy jest aktualną kwestia brania przez Polskę udziału w posiedzeniach najwyższej rady wojennej, podsekretarz stanu ministerstwa spraw zagranicznych Butler oświadczył: „Zostało omówione już dawniej wyznaczenie jednego oficera polskiego, który miał współpracować z brytyjskimi i francuskimi władzami wojskowymi gdy stanie się aktualnym zagadnienie skorzystania z oddziałów armii polskiej. Rząd polski delegował w tej sprawie jednego oficera".

Gospodarczym naradom rządu franc. przewodniczył prezydent Lebrun

PARYŻ. (Elta). We czwartek odbyło się pod przewodnictwem prezydenta republiki Lebruna posiedzenie francuskiej rady ministrów. Na posiedzeniu tym uchwalono szereg dekretów ekonomicznych. Między innymi przewidziano wprowadzenie systemu kartkowego na niektóre artykuły żywnościowe. Przewiduje się również ograniczenie zużycia produktów naftowych i alkoholu. Uchwalono nowy dekret w sprawie kontroli cen. Przy pomocy innego dekretu przewidziano udzielenie ulg przy eksporcie produktów francuskich.

W. Brytania i Francja nie chcą same decydować o losie nowej Europy

LONDYN, (Elta). W dniu 28 lutego w Izbie Gmin omawiano sprawę ewentualnej konferencji pokojowej. Przedstawiciel partii pracy Henderson zapytał czy „Na konferencji pokojowej będą wysłuchani przedstawiciele rządów innych państw Europy, którzy będą chcieli złożyć konferencji skargi, dotyczące ich narodów". Wiceminister spraw zagranicznych Butler, odpowiadając na te pytanie, przypomniał przemówienie Chamberlaina wygłoszone w Birmingham, w ub. sobotę. **Butler oświadczył, iż „Premier Chamberlain w przemówieniu tym wyraźnie podkreślił, iż W. Brytania z jej sprzymierzeńcem Francją nie mogą i nie chcą sami decydować o losie nowej Europy".**

—:::—

*

LONDYN, (Elta). Po oświadczeniu przedstawiciela partii pracy w Izbie gmin Hendersona, iż „oficjalna propaganda niemiecka ogłasza, iż polityka W. Brytanii dąży do podziału Niemiec", wiceminister spraw zagranicznych Butler oświadczył, iż „propaganda ta określona już poprzednio została jako fantastyczna i o złej woli".

Wilno w zimowej szacie

PIĘKNY WIDOK Z BASZTY GEDYMINA NA OKOLICZNE WZGÓRZA

S. † P.

STANISŁAW-JULIUSZ ROZEN

słuchacz Wyższej Szkoły Rolniczej w Cieszynie,

ur. 12.II. 1919 r., zasnął w Bogu dnia 22.II. 1940 r. i został pochowany w grobach rodzinnych przy kościele w Jużyntach dn. 26.II. 1940 r.

O tej bolesnej stracie zawiadamiają krewnych, przyjaciół i znajomych pogrążeni w głębokim smutku i żalu **Rodzice, Siostra i Brat**

Niemcy sprzedali kupcom argentyńskim

szkielet zatopionego krążownika „Graf von Spee"

MONTEVIDEO (Elta). Havas donosi, iż według otrzymanych w kołach marynarzy wiadomości, władze niemieckie sprzedały szkielet zatopionego krążownika kieszonkowego „Graf von Spee" fabrykom metalurgicznym w Argentynie.

Marynarze greccy nie chcą ryzykować?

ATENY, (Elta). Według DNB prasa grecka ogłosiła komunikat ministerstwa bezpieczeństwa, w którym podano iż część marynarzy greckich odmówiła pływania statkami do portów zagranicznych. Komunikat wspomina o załogach 13 tu statków. Około 100 marynarzy zostało wydalonych na jedną wyspę grecką na okres od 6-ciu miesięcy do jednego roku. Komunikat wspomina też o nowych karach.

30.000 Włochów jedzie na roboty do Niemiec

BERLIN. (Elta). W Berlinie pomyślnie zakończone zostały rokowania włosko-niemieckie w sprawie pracy włoskich robotników na roli w Niemczech. Podpisane zostało porozumienie, na podstawie którego w r. 1940 30.000 włoskich robotników rolnych uda się do prac w Niemczech.

w Norwegii

Już słychać silne wybuchy

OSLO, (Elta). Reuter donosi, iż w dniu 28 lutego, w godzinach rannych w pobliżu portu norweskiego Stavanger słychać było bardzo silne wybuchy, które obudziły mieszkańców, a gdzieniegdzie spowodowały wypadnięcie szyb. Przyczyna tych wybuchów jest nieznana. Jak przypuszczają na morzu odbyły się walki.

Schrony przeciwlotnicze budują w Szwecji

SZTOKHOLM. (Elta). Parlament szwedzki postanowił utworzyć dwie nowe grupy samolotów niszczycielskich i dwie nowe eskadry samolotów wywiadowczych. Poza tym w parlamencie została uchwalona ustawa na mocy której właściciele domów i pracowni mają urządzić schrony przeciwlotnicze.

Mołotow wydał śniadanie

na cześć ambasadora St. Zjednoczonych

MOSKWA. (Elta). DNB donosi, iż prezes rady komisarzy Związku Sowieckiego Mołotow w dniu 28 lutego wydał śniadanie na cześć ambasadora Stanów Zjednoczonych w Moskwie Steinhardta. Śniadanie odbyło się w reprezentacyjnych salach komisariatu spraw zagranicznych. Śniadanie trwało ponad 3 godziny. Jak podaje agencja na śniadaniu panowała przyjazna atmosfera. Przy tej okazji doszło do wymiany zdań w sprawach interesujących oba kraje.

Charge d'affaires St. Zjednoczonych u wiceministra spraw zagr. Francji

PARYŻ. (Elta). We środę po południu wiceminister spraw zagranicznych Francji Champetier de Ribes przyjął chargé d'affaires Stanów Zjednoczonych Murphy.

Goebbels jest pewny wygranej

Nowy wykład o neutralności szefa niemieckiej ofic. propagandy

BERLIN, (Elta). Minister propagandy Rzeszy Goebbels wygłosił w dniu 28 lutego w Muenster przemówienie, w którym m. in. podkreślił, iż Niemcy spotykały nieszczęścia tylko wówczas, gdy naród nie był zjednoczony. Anglia swoje panowanie na całym świecie mogła również uzyskać dlatego, ponieważ naród niemiecki rzadko kiedy uświadamiał sobie posiadanie siły, lub tracił ją w walkach wewnętrznych. Führer jako wykonawca nowej idei Rzeszy niemieckiej spełnia obecnie czyn historyczny. Jego tworem jest narodowe i socjalistyczne państwo niemieckie, w skład którego wchodzi przeszło 80 milionów, posiadających jednakowy charakter, jednakowe zwyczaje i jednej rasy ludzi.

Naród niemiecki dokładnie rozumie, iż w obecnej wojnie walczy na życie lub śmierć. Walki tej uniknąć nie można. „My dokładnie znamy nasze zasoby, jak również wiemy co posiada nieprzyjaciel. Dlatego nie przejmujemy się zupełnie, gdy nasi nieprzyjaciele opierają swoje poglądy o Niemczech na poglądach emigrantów żydowskich, i gdy ogłaszają oni bezrozumne cele wojny, mówiąc nawet o całkowitym zniszczeniu narodu niemieckiego. Podobnie jak bezcelowe są próby zniszczenia Niemiec metodami propagandowymi, tak również bezcelowe są próby blokady angielskiej. Kierownictwo wojny i państwa niemieckiego uczyniły blokadę tę zupełnie bezskuteczną.

Omawiając szczególny udział partii narodowo socjalistycznej i jej organizacji w obecnej wojnie Goebbels podkreślił, iż 95 proc. wszystkich kierowników Hitlerjugend służy obecnie w armii. 400 kierowników tej organizacji zginęło podczas wojny w Polsce. Również 68 proc. SA znajduje się obecnie w armii. SS również brało liczny udział w wojnie w Polsce, jak i obecnie bierze udział w walkach na froncie zachodnim. W wojnie polsko-niemieckiej zginęło 731 członków SA. Jak widać i w tej dziedzinie partia spełniła swój obowiązek i zdecydowana jest spełniać go nadal.

Mówiąc o przebiegu wojny Goebbels oświadczył:

„Okoliczności, w których tę wojnę prowadzimy i ją wygramy, są dla nas bardzo przychylne. Nasze sprawy żywnościowe są zorganizowane bezpiecznie. Gospodarstwo jest skonsolidowane. Zaopatruje ono nas wszystkich w potrzebne surowce i w materiały gotowe. Nasz przemysł zbrojeniowy pracuje bez ustanku".

Mówiąc o sytuacji państw neutralnych Goebbels powiedział:

„Niemcy nie zamierzają śladem Churchilla żądać od państw neutralnych, aby stanęły ze swoimi siłami zbrojnymi aktywnie w tej wojnie po stronie Niemiec. Jednak potrzeba od budować pojęcie neutralności w tej wojnie tak, aby odzyskało ono właściwe swoje znaczenie. Niemcy nie mogą zgodzić się z taką definicją, która przewiduje jedynie wojskową, a nie polityczną neutralność. **Nie może być zbyt wyraźnej różnicy pomiędzy neutralnością państwa a neutralnością opinii publicznej tego państwa. Nie wystarcza jeśli rząd jakiegokolwiek kraju neutralnego ogłasza swoje neutralne stanowisko w tej wojnie a opinia publiczna posiada wolność wymyślania. — Neutralność — oznacza, iż należy w każdym wypadku zachować się poza granicami konfliktu. Myśl czynienia nacisku na wolność opinii w krajach neutralnych jest dla Niemiec zupełnie obca, jednak wolność opinii w krajach neutralnych nie może być wykorzystywana systematycznie i świadomie przeciwko państwom prowadzącym wojnę".**

Odroczenie zniesienia granicy celnej między Rzeszą a Protektoratem

BERLIN. (Elta). Zniesienie granicy celnej pomiedzy Rzeszą a protektoratem które miało nastąpić z dniem 1 kwietnia b.r., ze względu na niezakończenie odpowiednich prac przygotowawczych, odłożone zostało na czas późniejszy.

Chmury nad południem Europy

(Dokończenie ze str. 1)

najbliższej przyszłości ma wybudować rezerwuary naftowe w Warnie i Ruczuku, skąd nafta byłaby transportowana koleją w kierunku Niemiec.

Obszar naftowy Egiptu w dyspozycji dowództwa armii

KAIR. (Elta). Rozkazem gubernatora wojskowego w Aleksandrii od dnia 1 marca ma być ewakuowany obszar naftowy w Aleksandrii, który odtąd będzie kontrolowany przez władze wojskowe.

Pojedzie, czy nie pojedzie?

BUKARESZT. (Elta). W Niemczech została ogłoszona wiadomość, iż król rumuński Karol w towarzystwie ministra spraw zagranicznych Gafencu uda się wkrótce do Włoch. We środę w miarodajnych kołach Bukaresztu oświadczano, iż dotychczas sprawa podróży króla Rumunii czy ministra spraw zagranicznych do Włoch nie była aktualna.

*

BUKARESZT. (Elta). Rząd Rumunii wydał zakaz wywozu benzyny lotniczej.

Otto Habsburg leci do USA

LIZBONA. (Elta). Znajduje się w tej chwili w Lizbonie pretendent do tronu Austrii wielki książę Otto von Habsburg. W najbliższych dniach uda się on samolotem do Stanów Zjednoczonych.

Jeńcy z „Asama Maru" dostarczeni przez Anglików do Jokohamy.

TOKIO. (Elta). 9 Niemców, których Anglicy zabrali ze statku „Asama Maru" w dniu 29 lutego brytyjski statek przywiózł do Jokohamy, gdzie zostali oni przekazani przedstawicielowi japońskiego ministerstwa spraw zagranicznych. Po załatwieniu formalności paszportowych i celnych, zabrał ich pod swoją opiekę niemiecki konsul generalny.

—o:o—

SZPILKI

Na przyjęciu:

— Czy pan pozwoli herbatkę z rumem, czy bez rumu?

— Owszem, z rumem, tylko bez herbatki...

* * *

Minister Norwegii Koht wypowiada się w sprawie „Altmarku" niezwykle tajemniczo. Czuje się, że tam kryje się coś za tą kohtarą...

* * *

Żółtko do Elerweisa:

— Jak interesy?

— Znakomite. Sprzedaję hurtowo chusteczki dla roztargnionych...

— Jakie to?

— Sześciokątne. Można na nich zrobić aż sześć supełków!...

* * *

W „Słowie" paryskim pracują publicyści wszelakiego autoramentu, począwszy od Doboszyńskiego aż do Otmara-Bersona. Między innymi pracuje tam również była girlsa, autorka głośnej powieści „Strachy", Maria Ukniewska. Pewnego dnia wychodzi Otmar z Ukniewską z redakcji:

— Wie pani co, pani Marysiu— mówi Otmar — ja się tego Doboszyńskiego strasznie boję!

— Czemu? Przecież to są „Strachy na Lachy", odpowiada z uśmiechem pisarka.

Wśród pijaków:

— Czytałeś? Każdy kieliszek wódki skraca nam życie o cztery godziny!

— Nietylko czytałem ale nawet obliczyłem, że mnie już od trzech lat wcale niema na świecie.

* * *

— Co tu dużo gadać — mówi do przyjaciela znany kupiec N. — mam duże kłopoty! Filia mego przedsiębiorstwa spaliła mi się w Warszawie; długi mam w Wilnie; syn nie chce się uczyć w gimnazjum; córka zakochała się w pewnym młodym pianiście i nie zdążyła za niego wyjść, a już zaszła; żona uciekła do Łotwy! Już więcej nic złego nie może mnie spotkać!

— Mylisz się! Twoja żona jeszcze może powrócić!...

As.

Kanada — największe dominium korony angielskiej

Kanada jest krajem olbrzymi... wystarczy powiedzieć, iż zajm...je ona obszar **równy prawie całej Eu ropie,** ciągnąc się od szer...okości 40 kilku stopni płn., ...a więc mniej więcej od szerok...ości północnych Włoch, daleko ...na północ, aż do strefy podbieg...unowej. Całe to terytorium nie... jest na całej swojej rozciągło...ści zamieszkałe. Mniej więcej 1/... część Kanady zajmują bezludn...e obszary arktyczne dotychczas... niedokładnie zbadane. Życie k...oncentruje się w środkowej i ...południowej części kraju, na pog...raniczu ze St. Zjednoczonymi ...dzie rozsiadły się wszystkie bez wyjątku większe zbiorowiska miejskie, wraz ze stolicą dominium, Ottawą.

Terytorium Kanady jest bogato wyposażone przez naturę. Na olbrzymich przestrzeniach ciągną się **lasy, zajmujące łącznie około 25 mil. ha** powierzchni. Lasy te pod względem swojej rozciągłości mogą być porównywane jedynie z tajgą syberyjską. Cechuje je wielkie bogactwo gatunkowe w drzewostanie oraz wysoka wartość jakościowa drewna. Rok rocznie Kanada eksportuje do Europy i St Zjednoczonych surowiec drzewny i materiał obrobiony na ogólną sumę przeszło 200 mil. dolarów.

W południowych prowincjach (Ontario, Saskeczewan) występują bardzo urodzajne gleby, stanowiące podstawę dla rozwoju rolnictwa. a także rozległe pastwiska naturalne (prerie), które stwarzają doskonałe warunki dla gospodarki hodowlanej. Uprawa wielkiej ilości pszenicy pozwala na zaliczenie Kanady do największych spichlerzy świata. Produkcja jej w tej kategorii zbóż ustępuje jedynie produkcji czterech państw. to znaczy Z.S.S.R., St. Zjednoczonych, Indii brytyjskich i Francji. Ilość bydła rogatego, owiec, świń i koni hodowanych w preriach, dochodzi do zawrotnej liczby wielu, wielu milionów sztuk. Pewne wyobrażenie o rozmiarach hodowli daje wartość niektórych eksportowanych produktów hodowlanych. Tak więc wartość eksportowanego masła wynosi w stosunku rocznym **około 40 mil. dolarów,** wartość eksportowanego sera około 28 mil. dol. itd.

Obok urodzajnych gleb, znakomitych pastwisk i olbrzymich lasów Kanada posiada **bogactwa mineralne.** W południowej części kraju występują złoża **żelaza, niklu miedzi, węgla, a także nafty.** Ponadto w Kanadzie wydobywa się **złoto**. Znajduje się ono na północy, w rudach złotonośnych, zalegających w wiecznie zmarzniętej glebie arktycznej, oraz w piaskach rzecznych Jukonu, którym sypie on hojnie na całej swojej drodze, od źródeł aż do ujścia. Na przełomie 19 i 20 w. stolicą poszukiwaczy złota było słynne Klondike uwiecznione przez J. Londona w tylu jego powieściach. Ostatnio bogate rudy złotonośne zostały znalezione w prowincji Ontario. koło Porcupine. Pod względem produkcji złota Kanada zajmuje jedno z czołowych miejsc w świecie, ustępując pod tym względem jedynie Afryce połudn., która wydobywa ponad 50% złota światowego, oraz bardzo nieznacznie St. Zjednoczonym.

Przemysł kanadyjski, mimo wielkiej obfitości surowców, za wyjątkiem przemysłu spożywczego i drzewnego, znajduje się w początkowych stadiach rozwoju. Daleko mu do tego rozmachu jaki posiada on w St. Zjednoczonych. Ostatnio w związku z niepewną sytuacją w Europie, która przed wybuchem wojny datowała się od kilku lat, został zapoczątkowany w Kanadzie na szeroką skalę przemysł wojenny, w pierwszym rzędzie produkcja sprzętu lotniczego

Kanada w stosunku do swoich olbrzymich obszarów posiada małą ilość mieszkańców. Na przestrzeni przeszło **9 mil. km² żyje zaledwie 11,2 mil. ludzi,** w tym około 1% przypada na tubylców - Indian i 99% na Europejczyków. Indianie składają się z resztek ongiś licznych szczepów, dziś, wobec małej rozrodczości, skazanych na zagładę. Celem ochrony ich przed ujemnym wpływem białych, zostali oni skupieni w specjalnych rezerwatach. Europejczycy składają się przede wszystkim z Anglików i Irlandczyków: jedni i drudzy razem wzięci stanowią około 80% wszystkich mieszkańców. Bardzo dużą grupę — liczącą przeszło 2 mil. głów — tworzą Francuzi, potomkowie najstarszych kolonistów kanadyjskich. Francuzi przybyli do Kanady w roku 1534 i po opanowaniu wschodniej części kraju przekształcili ją na kolonię francuską, nazwaną Nową Francją. Po przeszło 200 latach panowania w rezultacie długotrwałej wojny granicznej, **Francja w roku 1763 utraciła Kanadę na rzecz Anglii.** W obawie aby Francja nie zgłosiła pretensji do tego kraju, Anglicy po jego opanowaniu przez wiele lat prowadzili politykę eksterminacyjną w stosunku do Francuzów, celem ich wynarodowienia. Wysiłki Anglików spełzły jednak na niczym. Francuzi, przywiązani do swojej tradycji, oparli się zamiarom Anglików i zachowali swój język i odrębność kultury. Represje stosowane wobec Francuzów należą oczywiście do przeszłości: obecnie korzystają oni z zupełnej swobody i mają szerokie możliwości swego narodowego rozwoju. W prowincji Quebec, gdzie ilość Francuzów jest największa, oba języki, to znaczy angielski i francuski są równouprawnione.

Obok Anglików, Irlandczyków i Francuzów mieszka w Kanadzie trochę przedstawicieli innych narodowości, a więc Włochów, Żydów, Rusinów i Niemców. **Polacy** w **Kanadzie dochodzą do 60 tys głów,** skupiając się przeważnie w prowincji Manitoba.

Kanada po zajęciu jej przez Anglików była najpierw kolonią i to kolonią niejednolitą, podzieloną na kilka obszarów, z których każdy posiadał odrębną administrację. **W roku 1867 wschodnia Kanada uzyskuje prawa dominialne,** które z biegiem czasu się rozszerzają na coraz to nowe tereny. Proces ostatecznego przekształcenia Kanady z kolonii na dominium został zakończony w roku 1905. Obecnie Kanada składa się z 11 prowincyj, z których każda, mimo należenia do związku federalnego, posiada dużą dozę samodzielności. Króla i władze brytyjskie reprezentuje gubernator generalny. Kanada posiada związkowe ministerstwo spraw zagranicznych. Ostatnio (1922 r.) zdobyła ona sobie nawet prawo posiadania własnego przedstawiciela dyplomatycznego w St. Zjedn.

Kanada pomimo pozorów dość luźnego związku ze swoją metropolią w rzeczywistości jest jej najwierniejszą kolonią. Wykazały to wypadki zarówno podczas pierwszej wojny światowej jak i podczas wojny obecnej, w ciągu których Kanada wspierała i wspiera swoją macierz produktami i armią.

WRa.

Kim jest Saradżoglu!

Turecki minister spraw zagranicznych był dziennikarzem

(r). Turcja odegrywa dziś bezwątpienia wielką rolę w polityce europejskiej, zwłaszcza przy obrachowywaniu sił stron walczących. Pisma niemieckie, publikując mapkę bieżącej wojny zakreśliły Turcję tym samym kolorem co Anglię i Francję. Bezwątpienia zawarcie paktu o wzajemnej pomocy między Turcją a aliantami przeciągnęło państwo półksiężyca do obozu sprzymierzonych. Kim jest człowiek, który steruje dziś polityką zagraniczną Turcji?

Sükrü Saradżoglu ma 59 lat. Ten krzepki, bystry człowiek nie zawsze poświęcał się polityce. Po długoletnich studiach w Belgii i Szwajcarii osiedlił się w Genewie, gdzie publikował w jednym z miejscowych pism po francusku artykuły publicystyczne, zawsze nacechowane głęboką rozwagą. Saradżoglu, który jest prawnikiem, do dziś dnia należy do elity publicystów tureckich. Nawet na stanowisku ministra spraw zagranicznych poświęca wolny czas na pisanie artykułów, oświetlających najistotniejsze zagadnienia bieżące.

Gdy w r. 1921 Kemal Atatürk rozpoczął swoją pracę od podstaw, Saradżoglu był jednym z najsumienniejszych członków gabinetu. W r. 1922 pomagał Kemalowi podczas wojny z Grecją. Gdy po zwycięstwie Turków Kemal Atatürk został prezydentem republiki, Saradżoglu zajął się organizacją przemysłu i kultury.

Po śmierci Atatürka w r. 1938 Saradżoglu został ministrem spraw zagranicznych. Znana była powszechnie jego sympatia do Związku Sowieckiego, to też po wizycie wicekomisarza Potiomkina w Ankarze (1938 r.) oczekiwano zawarcia porozumienia rosyjsk.-tureck. Saradżoglu przez kilka tygodni na jesieni 1939 r. prowadził bezowocne pertraktacje. Następnie powrócił do Ankary i w krótki czas potem dowiedziano się o zawarciu paktu wzajemnej pomocy pomiędzy Turcją, Francją i Anglią.

Rozpowszechniajcie „Kurjer Wileński”

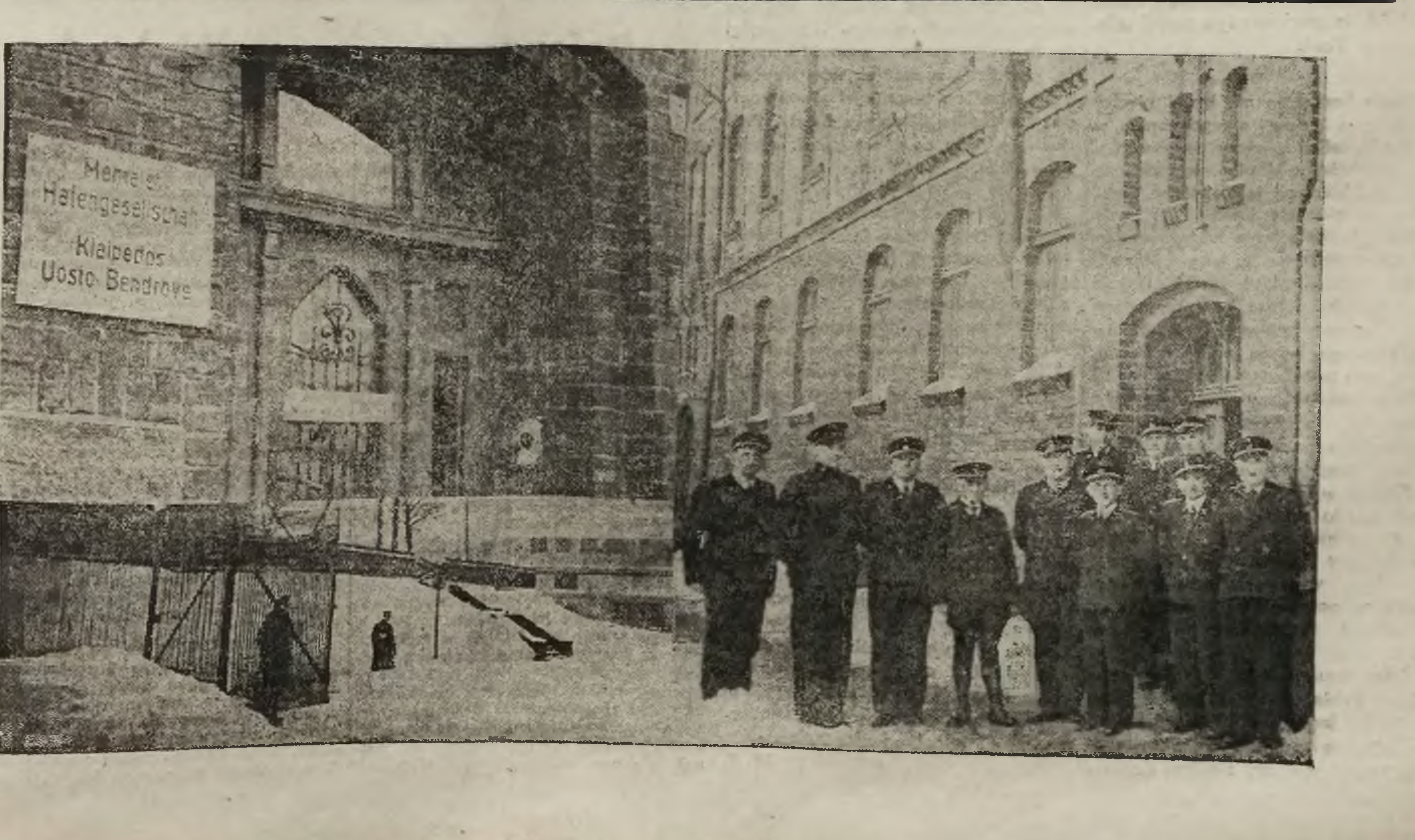
20 wagonów cukru w Wilnie

W ostatnich dniach kontrola Urzędu Regulacji Cen stwierdziła że w sklepach detalicznych i hurtowych na terenie Wilna znajduje się ponad 3 tysiące worków cukru, co stanowi 20 wagonów. Kontrola trwa w dalszym ciagu i nie jest wykluczone, że ilość ta znacznie się powiększy.

Jeżeli weźmiemy pod uwagę, że wielu mieszkańców Wilna posiada spore prywatne zapasy cukru, to trzeba przyznać, że zapasów cukru w Wilnie wystarczy na długo. (w)

Litewska wolna strefa w porcie kłajpedzkim

. Lokal kłajpedzkiej spółki portowej i komory celnej: 1) Wejście do lokalu spółki. 2) Celnicy wolnej strefy obok podniesionego sztandaru litewskiego przy lokalu komory celnej, 3) W dole straż przy wrotach wolnej strefy. (Elta).

Na zachodzie utrudnia walki zła pogoda

PARYŻ. (Elta). Komunikat Havasa z dnia 28 lutego, o sytuacji na froncie zachodnim podaje, iż we środę ani na lądzie ani w powietrzu nie wydarzyło się nic szczególnego. Na wszystkich frontach zauważono jedynie słabą akcję patroli. Więcej ożywiona akcja patroli była w rejonie na północ od Wogezów. Poprzez Ren kilkakrotnie obyły się strzelania z obu stron. Działalność lotnictwa na skutek zachmurzenia była bardzo słaba. Brytyjskie eskadry wywiadowcze dokonały lotów nad wyspami Helgoland.

*

PARYŻ. (Elta). Komunikat francuski ogłoszony w dniu 29 lutego w godzinach rannych podaje, iż w nocy na czwartek na zachód od Wogezów zauważono akcję pierwszych oddziałów liniowych. Na froncie Renu strzelano z obu stron z koszar.

Zamknięcie granicy belgijsko-niemieckiej

EUPEN. (Elta). Według wiadomości Havasa od dnia 1 marca zamknięta będzie granica belgijsko-niemiecka.

Belgia jest dobrze zaopatrzona w żywność i surowce

BRUKSELA, (Elta). Minister gospodarki Belgii Sap oświadczył w senacie, iż Belgia dostatecznie jest zaopatrzona w artykuły codziennej potrzeby na przeciąg najbliższych miesięcy, dlatego też rząd nie uważa za potrzebne racjonalizować sprzedaży artykułów żywnościowych. Belgia zaopatrzona jest również w surowce na szereg miesięcy. Przemysł belgijski będzie mógł, jak przypuszczają, pracować normalnie.

Ćwiczenia floty holenderskiej

AMSTERDAM. (Elta). W nocy na czwartek w szeregu miejscowości wybrzeży holenderskich, w Scheveningen, Hadze i Hoek van Hollande słychać było silną kanonadę, która trwała około pół godziny. Później wyjaśniono, iż to okręty holenderskie i artyleria przybrzeżna odbywały ćwiczenia.

4 nowe krążowniki

WASZYNGTON. (Elta). Minister marynarki Stanów Zjednoczonych Edison oświadczył przedstawicielom prasy, iż celem uzupełnienia floty wojennej projektowana jest budowa 4 krążowników o pojemności 45.000 tonn każdy.

*

LONDYN. (Elta). W dniu 28 lutego najechał na mieliznę w odległości 2 mil od Ramsey irlandzki statek pasażerski „Ulster Queen" o pojemności 3.791 ton utrzymujący stałą komunikację pomiędzy Irlandią i Anglią. Na statku znajdowało się 93 pasażerów.

Lotnicy angielscy uciekli z obozu w Belgii

LONDYN. (Elta). Według wiadomości „Press Association" z obozu koncentracyjnego w Belgii uciekło i powróciło do Anglii kilku lotników brytyjskich, którzy zostali zmuszeni do lądowania na terytorium belgijskim i następnie zostali internowani. Lotnicy ci znowu rozpoczęli swą pracę w lotnictwie brytyjskim. Należy zaznaczyć, iż żaden z tych lotników brytyjskich nie dał rządowi Belgii słowa honoru, iż nie będzie się starał uciec. Oficjalne koła londyńskie nie podają żadnych szczegółów o ucieczce lotników. Nie ma także dokładnych wiadomości o ilości zbiegłych lotników.

Z Estonii nie wolno wyjeżdżać do Finlandii

TALLIN. (Elta). Z dniem 1-go marca utracą ważność dotychczasowe pozwolenia udzielone obywatelom Estonii na wyjazd do Finlandii. Od dnia 1 marca obywatele Estonii będą mogli wyjechać do Finlandii jedynie po uzyskaniu paszportu zagranicznego i wizy Finlandii.

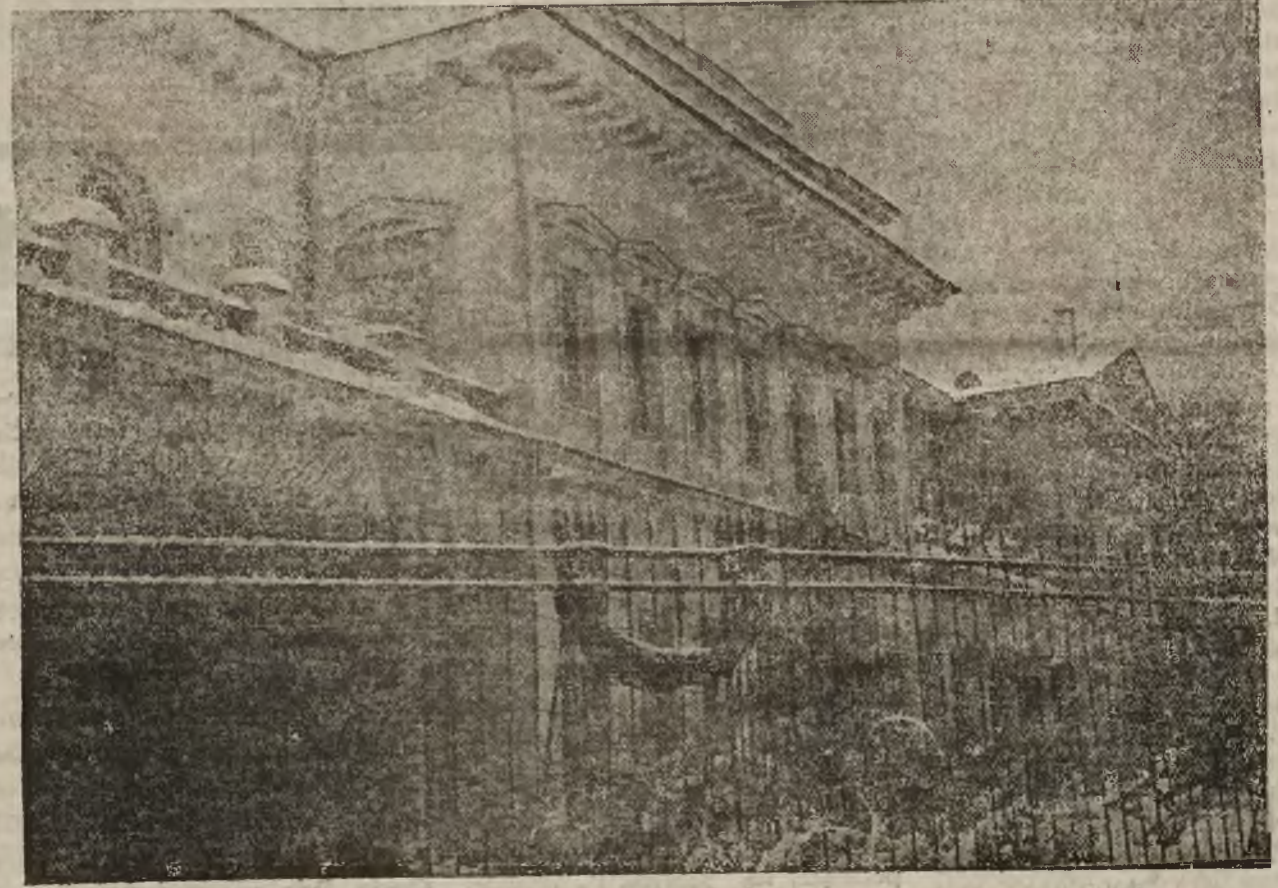
Estonia również zwiększa przygotowania do obrony kraju.

TALLIN, (Elta). Rząd Estonii na posiedzeniu w dniu 27 lutego rozważał projekt ustawy o pożyczce na obronę kraju. Projekt tej ustawy upoważnia rząd do zwiększenia przygotowań do obrony kraju i do zaciągnięcia na ten cel pożyczki w wysokości 5 milionów koron. Pożyczka ta będzie ... na rynku wolnym, jednak ...zpisana nie została pokryta, to rząd ...dyby dałby prawo rozpowszechnić tę pożyczkę w sposób przymusowy. Pożyczka ta byłaby spłacona w przeciągu 10 lat.

Niemcy fortyfikują granicę duńską

LONDYN, (Elta). Korespondent „Daily Telegraph" donosi z Kopenhagi, iż Niemcy budują na pograniczu Danii umocnienia wojskowe. Według informacyj tego korespondenta wszsyscy obywatele Danii, którzy otrzymali od konsulatu niemieckiego wizy na wyjazd do Rzeszy w sprawach handlowych, w ostatnim czasie nie mogą przejeżdżać do Rzeszy przez granicę lądową z Danią, w rejonie Szlezwigu.

Wilno w zimowej szacie

FRAGMENT PAŁACU REPREZENTACYJNEGO

LEGIA HONOROWA

Co to jest legia honorowa?

We Francji nietrudno jest spotkać człowieka z wąską czerwoną wstążeczką legii. We wszystkich warstwach i wszelakich zawodach. Nic dziwnego — przed wybuchem wojny było we Francji 202.120 osób odznaczonych orderem legii honorowej. Jest to jedyny bodaj we Francji order, nadawany za zasługi tak w działalności militarnej, jak cywilnej w bardzo szerokim zakresie. Oczywiście Francja posiada odznaczenia ściśle wojskowe. Istnieje specjalny medal dla żołnierzy — niższego stopnia: medaille militaire. Czasem zresztą zostają nim dekorowani również wyżsi wojskowi — wówczas nosi się go przed wszystkimi innymi orderami, bez względu na klasę, nawet przed legią honorową. M. in. medalem tym został udekorowany Foch.

***

Legia honorowa ma kształt pięcioramiennego krzyża z medalionem w środku i małym wieńcem laurowym u góry, do którego dopina się czerwoną wstążkę. Ustanowił ją Napoleon, jeszcze jako pierwszy konsul, 19 maja 1802 r. Na razie legia honorowa posiadała cztery stopnie: kawalerski, oficerski, komandorski i wielki oficerski krzyż. Wielka wstęga legii honorowej została ustanowiona w r. 1805 pod nazwą wielkiego krzyża legii honorowej. Restauracja zniosła ten order, został on dopiero restytuowany przez Ludwika Napoleona, późniejszego Napoleona III. Trzecia republika uszanowała ten order i pozostawiła nawet na owym medalionie w środku wizerunek Napoleona. Jest to niezwykle popularny order. Pamiętamy jak się oń starał jeden z bohaterów Balzaka, Cezar Birateau, perfumiarz, wynalazca uniwersalnego środka na porost włosów. Takich Cezarów jest wśród kawalerów legii sporo.

Żeby uzyskać odznaczenie w normalnym trybie trzeba — jak powiada konstytucja legii — co najmniej 20 lat „z godnością spełniać swe obowiązki w swej wojskowej czy cywilnej działalności". Nadaje order prezydent republiki na wniosek któregoś z ministrów lub kanclerza orderu.

***

Oczywiście w pewnych wypadkach można być pozbawionym orderu. Traci się legię honorową przy utracie francuskiego obywatelstwa, na skutek wyroku sądowego za pospolite przestępstwo lub na skutek spełnienia czynu sprzecznego z honorem. W łagodniejszych wypadkach może być zawieszenie w prawach legii honorowej. Były wypadki pozbawienia legii ludzi o głośnych nazwiskach, jak Emil Zola za pamflet p. t. „Oskarżeni", lub Wiktor Margueritte za powieść „Panna". Zresztą co roku kilkudziesięciu kawalerów legii honorowej traci prawa do orderu.

Znamy jednak również wypadki nieprzyjęcia odznaczenia. Nie przyjął go m. in. bojownik o wolność Lafayette, podobnie marszałek Rôchambeau, z pracowników literatury i sztuki kompozytor Berlioz, Georges Sand, Paul de Kock, Guy de Monpassant, André Gide i inni.

***

Na razie legią honorową byli dekorowani tylko mężczyźni. Pierwszą kobietą odznaczoną tym orderem była Angélique Duchemin w 1851 r., która walczyła po bohatersku z Anglikami w czasie rewolucji francuskiej. Została ona nagrodzona po upływie 53 lat za „7 lat służby, 7 wojen i 5 odniesionych ran". Później to na pewien czas się urwało. Jednakże przed wojną światową było już 110 kobiet udekorowanych legią, a do obecnej wojny liczba ta dosięgła 1200 kobiet. Nie poszło to łatwo. O dekorację słynnej Sary Bernhard toczyła się długa zażarta walka. Lecz wyłom został zrobiony.

Wśród kawalerów legii honorowej widzimy wiele kobiet koronowanych: królowa belgijska Elżbieta, królowa angielska Elżbieta, angielska królowa-matka Mary, królowa Maria jugosłowiańska, księżna Charlotte luksemburska, królewna holenderska Julianna.

W. T.

Pojawienie się wielkich plam słonecznych

Pisaliśmy już (9. II. nr. 32), że **niezwykle surowe zimy przychodzą w okresach maximum plam słonecznych.** Z braku danych o obserwacjach słońca, sądzić o tym, co się dzieje na nim, można było tylko z dat statystycznych. Świeżo nadeszły wiadomości, stwierdzające, że słońce istotnie znajduje się obecnie w okresie wzmożonej działalności, która objawia się przez pojawienie się w wielkiej ilości utworów, tak zwanych plam. Oto co ogłosił astronom niemiecki R. Hensel ng.

Niezwykle wielka grupa plam słonecznych wynurzyła się na wschodnim brzegu tarczy słonecznej i około 31 stycznia zbliżyła się do środkowego pasa słońca.

Zauważono, iż gdy pola plam przechodzą bliżej środkowego pasa tarczy słonecznej oraz bezpośrednio są do nas obrócone, występują wówczas często **zaburzenia pola magnetycznego ziemi i silne zorze polarne.**

OKRESOWOŚĆ PLAM SŁONECZNYCH

Obecne pojawienie się wielkiej ilości plam nastąpiło w **jedenaście lat** po poprzednim okresie ich natężenia w 1928 r. Godnym uwagi jest fakt, iż w bieżącym stuleciu maxima plam przychodzą nadzwyczaj regularnie: w 1906, 1917, 1928 r., jedenastoletni bowiem okres czasu, dzielący dwa bezpośrednio następujące po sobie maxima, uważany jest w nauce za średni przeciąg czasu, który podlega jednak niekiedy znacznym wahaniom.

ISTOTA PLAM.

Zjawisko **plam słonecznych**, jak to dowiódł znakomity badacz słońca astrofizyk Hale, dyrektor obserwatorium astronomicznego na Mount Wilson, **polega na powstawaniu w fotosferze**, to jest widzialnej świecącej powierzchni słońca **wirów, naładowanych elektrycznością.** Miejsca te wydają się prawie czarne stąd powstała nazwa ich plamami. Temperatura tych utworów jest bardzo wysoka, o 2000^0 tylko niższa od przeciętnej temperatury fotosfery 6000^0. W pewnych odstępach czasu z powodu różnic temperatur rozmaitych warstw słońca **tworzą** się prądy gazów w kierunkach odśrodkowym i dośrodkowym. Powstają potężne wiry olbrzymich mas **gazowych;** wiry te wytwarzają w świecącej powierzchni słońca i tworzą głębokie lejowate otwory do których wdzierają się wyrzucane z wnętrza niezwykle rozżarzone masy gazowe, podnoszą się do góry i wydostają się na zewnątrz. Tu wskutek szybkiego rozszerzenia się **ochładzają się one nadzwyczaj** silnie, w następstwie czego miejsca te są **ciemniejsze**, niż otaczająca fotosfera.

PRZECIĄG ŻYCIA PLAM.

Plamy słoneczne są utworami nietrwałymi. W wyniku długich obserwacyj prowadzonych w obserwatorium astronomicznym w Greenwich, okazało się, iż **czwarta część plam trwa tylko jeden dzień,** również około jednej czwartej ich trwa od dwóch do czterech dni. Największy dotąd zaobserwowany czas trwania miała plama w 1840—41 roku, która pozostawała widoczna w ciągu **jedenastu miesięcy.**

WPŁYW PLAM NA ZJAWISKA ZIEMSKIE

Oddawna stwierdzono już, iż podczas występowania dużej ilości plam następują **silne zaburzenia w natężeniu i kierunku ziemskiego pola magnetycznego.** Również, jak zaznaczono powyżej, dobrze znany jest fakt ukazywania się w tym czasie bardzo licznych oraz intensywnych zórz polarnych.

Wybitną korelację z okresami plam wykazuje **przebieg średniej temperatury powierzchni ziemi.** Spostrzeżono z wysokości poziomu jeziora Wiktorii w Afryce, iż ilość spadłego deszczu zależy pośrednio od ilości plam. Jeziora Huron i Erie w Ameryce Północnej wykazują wahania poziomu w okresie 23 lat, co jest równe podwójnemu cyklowi plam. **Ilość opadów ma bezpośredni wpływ na wzrost roślin:** grubość rocznych słojów drzew nieraz pozwala wyraźnie wykryć okres jedenastoletni.

W latach maximów plam stan atmosfery odznacza się większą gwałtownością zmian szczególnie w strefach podzwrotnikowych. Jak można wnioskować z zimy 1928—29 r. i obecnej, oraz również z lat dawniejszych, **niezwykle silne mrozy i śniegi przychodzą w latach maximów plam.**

W. M.

Ustanowienie cenników kawiarni i pierwszorzędnych restauracyj

Jak już podawano do wiadomości, restauracje i kawiarnie winny były przedstawić Komisarzowi Regulacji Cen cenniki potraw i trunków do zatwierdzenia. Obecnie ustanowione już zostały cenniki pierwszorzędnych restauracyj i kawiarni. W pierwszorzędnych restauracjach wolno tak kalkulować ceny trunków alkoholowych miejscowych i zagranicznych z wyjątkiem piwa, by doliczany do cen netto kupna hurtowego procent zarobku brutto nie był większy niż 50 proc. przy sprzedaży na butelki i karafki a 75 proc. przy sprzedaży na kieliszki. Piwo winno być sprzedawane po cenach podanych w rozporządzeniu. Do cen cennikowych wolno doliczyć za usługę, lecz nie więcej niż 10 proc. W czasie programu wolno restauracjom liczyć każdej osobie minimalnie 3 lt. Zatwierdzone cenniki obowiązują od 1 marca. Ceny innych restauracyj są badane. (N).

Zostanie obniżona cena twardego mydła do prania

Wobec nałożenia na fabryki i wytwórnie obowiązku wyrabiania mydła do prania z 25 proc. oleju lnianego, powstaje możliwość — wobec niższej ceny tego ostatniego w porównaniu z innymi używanymi do produkcji mydła tłuszczami — obniżenia ceny twardego mydła do prania do 60 ct. za 1 kg. Wkrótce w tej sprawie wydane zostanie nowe rozporządzenie Komisarza Regulacji Cen.

Ostatnio gdzieniegdzie ukazały się na rynku wydła i proszek do prania, nieodpowiadające ustanowionym przez Komisarza Regulacji Cen standartom. W tych dniach wykryto kilku takich producentów. Znalezione u nich mydła i proszki do prania zostały skonfiskowane. (N)

Przyjazd Hanki Ordonówny do Wilna

Już od kilku dni krążyła w sferach artystycznych wiadomość o rychłym przybyciu do Wilna Hanki Ordonówny.

I oto wczoraj, w godzinach południowych, pociągiem z Kowna, artystka przyjechała do Wilna.

Na spotkanie Ordonówny przybyli na dworzec nieomal wszyscy artyści „Lutni", z pp. Halmirską, Piasecką, Owidzką, Dembowskim, Sempolińskim, Wyrwiczem i reżyserem Julickiem na czele.

Artystka wygląda nietylko dobrze, ale pięknie. Ze szczerą radością wita wszystkich. Z koleżankami całuje się serdecznie. Ze wszech stron padają słowa niekłamanego podziwu dla jej fascynującego wyglądu. Ubrana jest w palto karakułowe, na głowie modny, czarny kapelusz z czarną woalką.

— Jak przeszła droga? — pytam.

Artystka uśmiecha się:

— Dobrze. Przyjeżdżam z Warszawy via Berlin i Kowno.

— Czy będzie można porozmawiać z panią nieco obszerniej?

— Bardzo chętnie, ale za dzień — dwa. Muszę trochę wypocząć po przeżyciach ostatnich miesięcy. S.

Jakie organizacje mogą zabiegać o wyznaczenie kuratora?

Ponieważ wiele organizacyj w Wilnie nie zostało jeszcze zalegalizowanych i nie mogą one z tego powodu wznowić swej działalności, zabiegają one o wyznaczenie kuratorów, co równoznaczne jest z zezwoleniem na kontynuowanie działalności.

W związku z powyższym zostało obecnie wyjaśnione, że o wyznaczenie kuratorów mogą zabiegać tylko takie organizacje, które posiadają majątek ruchomy lub nieruchomy (x).

Kończy się termin opłaty za naukę w gimnazjach państwowych

W myśl ustaw, uczniowie gimnazjów państwowych winni płacić za naukę 150 lt. rocznie. Opłatę tę uiszcza się w dwóch ratach t. zn. po 75 lt. co półrocze. Termin opłaty za drugie półrocze bieżącego roku szkolnego upływa dnia 1 marca. Kto w ustalonym ustawowo terminie nie uiści opłaty za naukę — nie będzie mógł uczęszczać do gimnazjum. Nie dotyczy to uczniów, którzy zostali od opłaty uwolnieni. (N).

—0:0—

Sprawy Opieki Społecznej

27 lutego w samorządzie m. Wilna zwołana została narada w sprawach opieki społecznej. W naradzie wzięli udział: przybyły z Kowna dyr. Dep. Pracy i Ochrony Społecznej A. Szostakas, burmistrz m. Wilna K. Sztaszys, wiceburmistrz Pimpe, przedstawiciele Lit. Czerw. Krzyża i urzędnicy Wydziału Opieki Społecznej Samorządu m. Wilna. Podczas narady została szeroko omówiona sprawa pomocy uchodźcom i biednym warstwom m. Wilna. Postanowiono, by pomoc uchodźcom w dalszym ciągu odbywała się za pośrednictwem odpowiednich komitetów, pracujących w kontakcie z Litew. Czerwonym Krzyżem.

O potrzebujących opieki mieszkańców m. Wilna — obywateli litewskich troszczyć się będzie tak jak dotychczas Samorząd m. Wilna. Pomoc zaś nieobywatelom litewskim należeć będzie w dalszym ciągu do resortu stworzonej w tym celu sekcji Czerw. Krzyża. Nadzór pracy w związku z opieką społeczną zostanie wzmocniony, by te same osoby nie korzystały z zapomóg z różnych źródeł. Dla uniknięcia paralelizmu w udzielaniu pomocy Lit. Czerw. Krzyż utrzymywać będzie kontakt z Samorządem m. Wilna.

Kwestia instytucji opieki społecznej, podlegających czynnym w Wilnie towarzystwom, zostanie rozstrzygnięta, gdy uregulowany będzie stan prawny tych towarzystw. (N).

Nowe punkty paszportowe

Z dniem 1-go bm. zostały zlikwidowane wszystkie dotychczasowe biura paszportowe na terenie Wilna i zostały wyznaczone nowe. Osoby zamieszkałe w Wilnie i posiadające prawo do obywatelstwa litewskiego, muszą się zwracać od dziś w celu otrzymania paszportów do następujących punktów:

1 — osoby zamieszkałe w obrębie I i II-go komisariatu policji przy ul. Basanowicza Nr. 24 (b. W. Pohulanka).

2 — zamieszkali w obrębie III i VIII komisariatów — przy ul. Nowogrodzkiej 30.

3 — V i VI komisariaty — Uniwersytecka 6 — 8.

4 — IV i VII kom. — przy ul. Wielkiej 68.

5 — IX i X kom. — przy ul. Moniuszki 19.

Osoby, które zabiegając o paszporty, złożyły dokumenty w dotychczasowych punktach przy ulicach — Wileńskiej 12, 1-szy Nowy Zaułek 5 — 23, Dobrej Rady 22, Młynowej 2 i Kalwaryjskiej 73 — muszą zwrócić się do miejskiego biura paszportowego przy ul. Dominikańskiej 2 pokój 48. (w)

—0:0—

Normy przeciętnej zyskowności w 1939 r. — przedmiotem rozważań Oddz. Wileńsk. Izby Handlowej, Przemysłowej i Rzemieślniczej

W dniu 27 b. m. odbyło się posiedzenie Rady Oddziału Izby, na którym — pomiędzy innymi — omówiono ustalone przez Wyższą Komisję Podatkową normy przeciętnej zyskowności w 1939 r. dla całego Państwa Litewskiego i porównano je z normami, obowiązującymi w kraju wileńskim w 1938 r. Porównano 200 pozycyj norm. Na 122 pozycyj w handlu normy litewskie są wyższe od polskich w 25 wypadkach, w szczególności w branży manufaktury, galanterii i t. p. Natomiast w 74 wypadkach normy są niższe, w tym dla branż: skóry, obuwie, sklepy kolonialne, gotowe ubrania, przedsiębiorstwa usługowe (hotele, restauracje).

Co do przemysłu w ścisłym tego słowa znaczeniu — normy litewskie są znacznie wyższe od dotychczas stosowanych, z wyjątkiem tartaków, kafiarni, cegielni i t. p.

Natomiast o wiele niższe są dla całego rzemiosła z wyjątkiem piekarń.

Ze swej strony zauważamy, że stwierdzone przez Radę wyniki porównania norm nie dają jeszcze podstawy do wnioskowania o wysokości podatku od zysku. (Sz.)

—0:0—

Jeszcze jedna ofiara wojny

Wczoraj w Wilnie na ul. Zarzecznej rozegrał się wstrząsający wypadek. Około godz. 1-szej w dzień mieszkańcy posłyszeli niesamowite krzyki. ktoś dobijał się do drzwi mieszkań i okien.

Można było słyszeć okrzyki.

— Ratujcie się kto może! Bomby!

Hałasy te wyprawiał kompletnie nagi mężczyzna. Miał jedynie czapkę na głowie oraz but na jednej nodze.

Krzyki zwabiły policjanta, który odprowadził nagiego mężczyznę do komisarjatu.

Okazał się nim uchodźca z Warszawy, b. konduktor tramwajów 40 letni Ludwik Balcewicz, zam. przy ul. Ostrobramskiej 12.

Wezwany do komisariatu lekarz stwierdził, że nieszczęśliwy postradał zmysły, na tle okropności wojny. Balcewicz przeżył okropności bombardowania Warszawy.

Nieszczęśliwą ofiarę wojny przewieziono do szpitala psychiatrycznego.

Przy okazji lekarz stwierdził również u Balcewicza odmrożenie palców na nogach i rękach. (c)

—0:0—

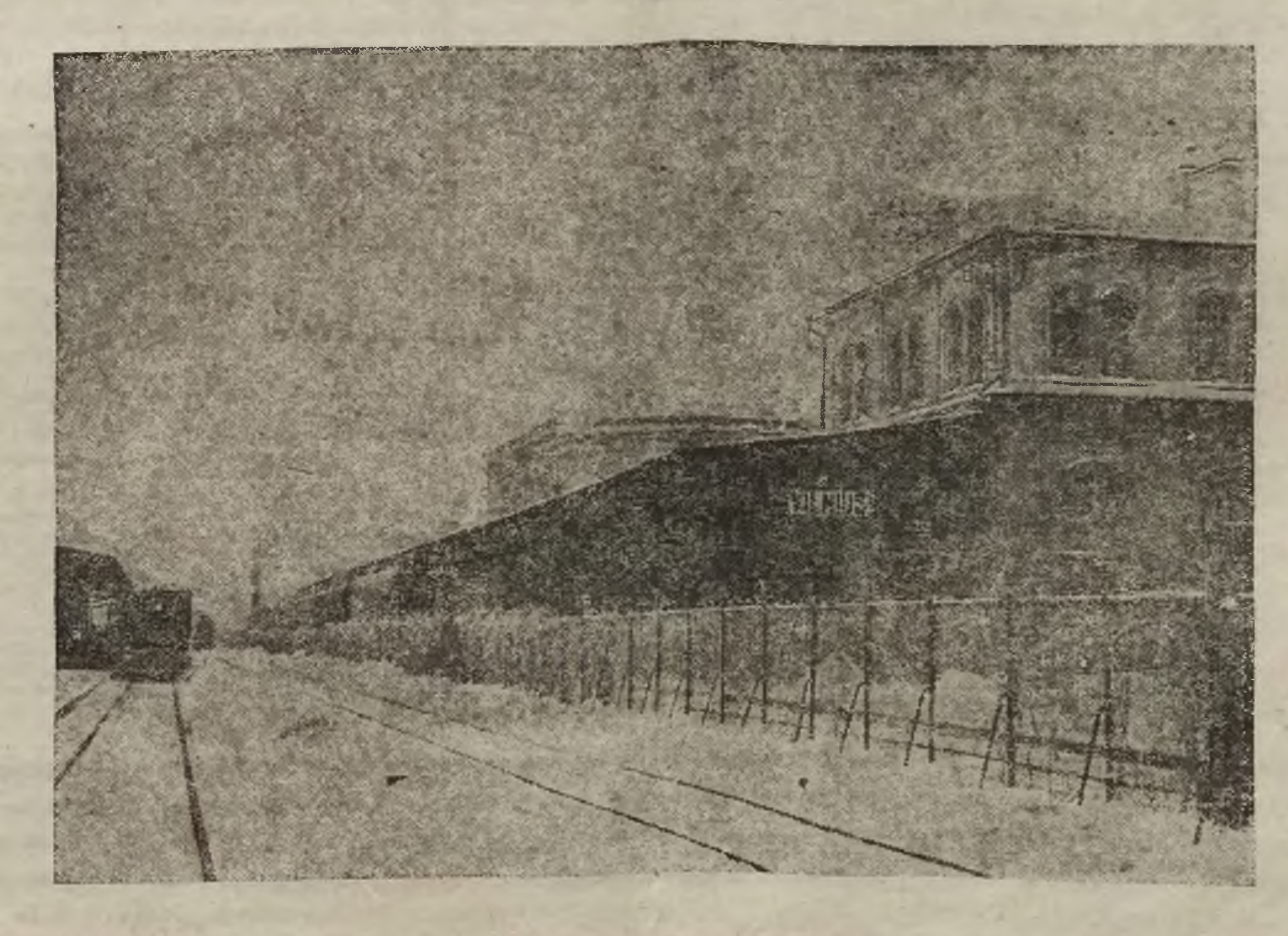
Aresztowanie niebezpiecznego włamywacza

Policja w Wilnie i Kownie poszukiwała od dłuższego czasu niebezpiecznego włamywacza Lejbę Abramowicza, znanego w swoim czasie wszystkim urzędom kryminalnym Polski, pod przezwiskiem „Lejbki-warjata".

Abramowicz był m. in. inicjatorem i wykonawcą kilku głośnych włamań do banków. Ostatnio niebezpieczny ten włamywacz grasował na Litwie. Dokonał on szeregu włamań w Wilnie i Kownie na sumę ok. 100 000 litów.

Wczoraj funkcjonarjusze policji przypadkowo poznali groźnego opryszka na ulicy po krótkim pościgu aresztowano go. (c)

Wilno w zimowej szacie.

TAK WYGLĄDAŁ DWORZEC KOLEJOWY W CZASIE MROZÓW

Ponowna lustracja zamkniętego teatru „Lutni"

Jak już donosiliśmy, w wyniku lustracji techniczno-sanitarnej zamknięte zostały trzy teatry, mianowicie operetka w Lutni, oraz teatrzyki rewjowe „Światowid" i „Tempo".

Delegacje zamkniętych teatrów interweniowały tegoż dnia u Delegata Rządu.

Wczoraj delegacja teatru „Lutnia" zgłosiła się również do Zarządu Miejskiego, gdzie była przyjęta przez burmistrza Staszysa oraz naczelnego inżyniera Landsbergisa.

Władze zgodziły się wyznaczyć ponownie Komisję dla przeprowadzenia dodatkowej lustracji.

Otwarcie biblioteki uniwersyteckiej

Z dniem 1 marca otwarta zostanie biblioteka uniwersytecka, z której mogą korzystać: personel naukowy uniwersytetu i studenci. Osoby postronne mogą korzystać z biblioteki za zgodą dyrektora biblioteki (L.)

Do 1 maja rb. trzeba zarejestrować towar

U kierownika Urzędu Ceł w Wilnie bawiła w tych dniach delegacja Zw. Kupców Żydowsk. w sprawie plombowania i banderolowania oraz wogóle rejestracji towaru pochodzenia polskiego, to znaczy towaru, który został dostarczony do Wilna z poza granic miasta lub został wyprodukowany przed listopadem roku ubiegłego.

Kierownictwo Urzędu oświadczyło, że następujące towary muszą być ostemplowane: spożywcze, gastronomiczne, skórzane, galanteryjne, kosmetyczne, perfumeryjne, chemiczne, gumowe, złoto i srebro, zegarki, kapelusze i czapki. **Termin rejestracji upływa 1 maja b. r.** i nie będzie przedłużony. Po tym terminie wszystkie nawet dobrowolne zgłoszenia towaru będzie karane.

Po 1-ym maja b. r. na miasto wyruszą kontrolerzy celni, którzy będą mieli prawo dokonywać rewizji. Towar niezarejestrowany będzie konfiskowany a właściciele jego karani grzywną.

Delegacja kupców prosiła o możność rejestracji towaru na miejscu w sklepach, aby nie ponosić drogich kosztów transportu. Kierownictwo Urzędu załatwiło pozytywnie tę prośbę. Kupcy będą mogli w indywidualnych wypadkach składać podania z prośbą o wysłanie kontrolera do sklepu dla zarejestrowania towaru. (wł)

Zespół lekarzy Wileńskiej Kasy Chorych

Za czasów rządów polskich istniał w Wilnie system lekarzy domowych, t. zn. chorzy członkowie kasy chorych mogli się zwracać tylko do lekarzy swego rejonu. Obecnie zostało to zreorganizowane: chorzy będą mogli się zwracać do któregokolwiek lekarza kasy chorych—jakiego sobie życzą. Stworzony już został zespół lekarzy i lekarzy dentystów Kasy Chorych. Spis lekarzy Kasy Chorych zostanie wkrótce ogłoszony. (N).

KRONIKA

Marzec **1** Piątek

Dziś: Albina
Jutro: Heleny Ces.

Wschód sł. — g. 6 m. 10
Zachód sł — g. 16 m 50

Dyżury aptek. Dziś w nocy dyżurują następujące apteki:

Nałęcza (Jagiellońska 1); S-ów Augustowskiego (Kijowska 2); Romeckiego i Zielańca (Wileńska 8); Frumkina (Niemiecka 23); Rostkowskiego (Kalwaryjska 31).

Ponadto stale dyżurują apteki: Paka (Antokolska 42); Szantyra (Legjonów 10); Zajączkowskiego (Witoldowa 22).

— **Podatków od niezabudowanych parcel w Wilnie nie będzie.** Dešimt Centu" donosi, że otrzymano wiadomości, że w Wilnie ustawa o podatku od niezabudowanych parceli nie będzie stosowana. (L)

— **Prywatna policja w Wilnie.** Min. Spraw Wewn zezwolił Wileńskiemu Oddziałowi Banku Litewskiego na utrzymywanie od 28 lutego policji prywatnej, której etaty składają się z 1 starsz. policjanta i 2-ch policjantów. (L).

— **Propozycje pożyczki na cele hydroelektrowni w Turniszkach.** „Dešimt Centu": Kilka firm zagranicznych zaproponowało odpowiednim instytucjom pożyczki w celu zakończenia prac budowlanych związanych z budową hydroelektrowni w Turniszkach. (L).

— **Do wiadomości abonentów telefonicznych.** Zarząd Poczt zamierza wkrótce wydać wykaz abonentów telefonicznych w Litwie. W związku z tym dla uniknięcia różnych nieporozumień i niezadowolenia, stacja telefonów i telegrafów w Wilnie prosi abonentów telefonicznych, zwłaszcza różne firmy, hotele i inne przedsiębiorstwa, których nazwy uległy zmianie, lub które mają inne dezyderaty, o zakomunikowanie o tym pisemnie wileńskiej stacji telefonów i telegrafów — ul. św. Jańska 13. (N).

— **Nowe ambulatorja.** W najbliższym czasie w lokalu Wileńskiej Kasy Chorych założone zostaną ambulatoria chorób gardła, nosa i uszu, chorób ocznych i chorób kobiecych. Pozatym zamierza się rozszerzyć rentgenoterapię. (N).

— **Przemeldowywanie mieszkańców Wilna.** Z dniem 1 marca wchodzi w życie w Wilnie nowa ustawa meldunkowa. W związku z tym właściciele i rządcy domów przeprowadzają obecnie przemeldunki. We wszystkich domach na terenie Wilna założone zostaną nowe książki meldunkowe w języku litewskim. (x).

— **W kawiarniach i restauracjach obowiązywać będą nowe ceny.** Komisarz do regulacji cen ustalił nowy cennik dla restauracyj i kawiarni pierwszej kategorii. W szeregu wypadków ceny zostały obniżone. (x).

— **Do Wilna przybyła Komisja handlowa** do spraw futrzarskich leningradzkiej „Sojuzpuszniny". W skład Komisji wchodzi również przedstawiciel „Torgprodstwa" w Kownie. Komisja przybyła w celu nawiązania kontaktu z wileńskimi kupcami futrzarskimi.

— **Wkrótce ruszą tartaki wileńskie.** Na terenie Wilna znajdowało się dotychczas 10 większych tartaków, z tego zaledwie dwa były ostatnio czynne. Obecnie kontrolę nad tartakami objął Magistrat. Wszystkie tartaki mają ruszyć z początkiem wiosny i będą pracowały we wzmożonym tempie. Tartakom mają być udzielone większe zamówienia dla potrzeb warsztatów i przedsiębiorstw miejskich. (x)

RADIO

PIĄTEK dnia 1 marca 1940 r.

Wilno

6.30 — 7.30 z Kowna. 12.00 — 12.15 z Kowna. 15.00 Z Kowna. 15.40 Wiad. wil. 15.50 Wiad. po polsku. 16.05 Małe zespoły instrumentalne. 16.45 Z Kowna. 17.40 A. Olcha: Życie wsi wileńskiej w obliczu nowej rzeczywistości (po polsku). 18.00 Śpiewa sol. Patapavičiute W programie arje z oper. 18.15 F. Popy: Suita baletowa. 18.30 Wiadom. wil. 18.40 Wiad. po polsku. 19.00 Z Kowna. 19.15 Rozmaitości muzyczne. 19.30 Lekcja jęz. litewskiego. 19.45 Z literatury. 20.05 Transmisja koncertu z teatru „Lutnia". 20.55 V. Martinkenas: Organizacje litewskie kraju wileńskiego. 21.40—22.00 Z Kowna.

Kowno

6.30 Modlitwa, czas. 6.35 Wiad., pogoda. 6.50 — 7.30 Muzyka poranna. 12.00—12.15 Czas, wiad., pogoda. 15.00 Muzyka obiadowa. W przerwie 15.30—15.40 Wiad. 16.05 Z Wilna. 16.45 Dla rolników. 17.00 Gra mały zespół. 17.40 Chwilka muzyczna. 18.00 Z Wilna. 18.40 Przegląd dnia. 19.00 Czas, wiad., pogoda, program na dzień następny. 19.30 Śpiewa sol. Op. Państw. K. Orantas. 19.45 Z Wilna. 21.40 Muzyka. 21.50—22.00 Wiadomości.

TEATR I MUZYKA

Teatr Miejski „Pohulanka"

Dziś, w piątek dnia 1 marca o godz. 19-tej występ Państwowego Teatru z Kowna.

Najbliższe przedstawienie „ŻEGLARZA"

Najbliższe przedstawienie Teatru „Pohulanka" — odbędzie się w niedzielę dnia 3 go marca o godz. 19-tej, komedja Jerzego Szaniawskiego **„Żeglarz"** w reżyserii St. Perzanowskiej, z pp. Jasnorzewską, Blichewiczem i Chmielewskim w rolach głównych.

Koncert i zabawa

— W sobotę, 2-go marca, o godz. 20 w małej sali miejskiej, przy ulicy Końskiej 3, odbędzie się koncert - wieczór solisty opery „La Scala" w Mediolanie Sergjusza Benoniego. Udział wezmą p.p. Tatjana Masłowa i Witold Jodko. Zabawa taneczna do rana.

Zaproszenia i bilety (w cenie od 1,50 do 3 lit.) można otrzymać w księgarni „Dirva" przy ulicy Gedymina 16a, a w dzień koncertu — od godz. 15 do 23 — w kasie sali. Dochód na biedne dzieci.

Teatr kukiełek „Bajka"

lokal szkoły dla niewidomych (Mała Pohulanka 20 I piętro)

Na brzegu błękitnej rzeczki mieszkają małe smuteczki, najlepszym na nie lekarstwem są **„Niebieskie migdały"**; jak je znaleźć o tym dowiecie się na sztuce **„Historia cała o niebieskich migdałach"** w dn. 2, 3 i 4 marca o godz. 16. Dnia 3 i 4 marca o godz. 13 zawsze mile widziana **„Dżungla"** według Kiplinga.

Nadprogram **„Bal w śmietniku"** barwny obrazek J. Badowskiej.

Znowu nieszczęśliwy wypadek na robotach miejskich

Na robotach miejskich znowu wydarzył się nieszczęśliwy wypadek.

W Ponarach został przygnieciony dużym zwałem zamarzniętej ziemi robotnik Konstanty Sagzdowicz (Legionowa 47). Pogotowie przewiozło go do szpitala.. (c).

Poranił żonę i dwoje dzieci

Wczoraj na ul. Szklanej 6 właściciel warsztatu szewckiego Daliński, podczas „kłótni familijnej", ciężko poranił nożem 53 letnią żonę, 20-letnią córkę oraz 24-letniego syna.

Wszystkich rannych opatrzyło pogotowie, Dalińską przewieziono do szpitala. (c).

WIADOMOŚCI SPORTOWE

Narciarze Wilna i Kowna w pojedynku o mistrzostwo Litwy

Mistrzostwa narciarskie Litwy, jak już pisaliśmy w swoim czasie, odbędą się w Wilnie. Zawody zgromadzą na starcie zawodników z Kowna i z Wilna. Startować będą mogli jedynie zawodnicy zrzeszeni w klubach sportowych.

Mistrzostwa rozpoczną się jutro w sobotę biegiem na 18 km. indywidualnym i do kombinacji norweskiej. Start ma nastąpić o godz. 14. Miejsce startu nie zostało jeszcze ustalone, ale najprawdopodobniej wszystkie konkurencje biegowe zaczynać się i kończyć będą u podnoża skoczni na Antokolu.

W niedzielę mieć będziemy o godz. 10 rano bieg sztafetowy 10 km. po 4 zawodników, a o godz. 12 konkurs skoków indywidualny i do kombinacji norweskiej.

W poniedziałek 4 marca odbędzie się bieg na 30 km. i ewentualnie bieg pań na 5 km.

Zapewne w mistrzostwach tych wezmą udział wszyscy czołowi zawodnicy wileńscy z Zajewskim, Kelmem, Stefanowiczem Hansenem, Kieliszczykiem, Zylewiczem i Jagodą na czele

W skokach zwyciężyć powinni wilnianie. Natomiast co do biegów, trudno jest teraz powiedzieć coś konkretniejszego. Wiemy bowiem, że Kowno posiada kilku niezłych narciarzy z Szmansem na czele. W każdym bądź razie zawody te zapowiadają się interesująco. Wyniki w biegach w dużej mierze uzależnione będą od sposobu smarowania nart.

Co się stało z Mackim

Paris-Soir podaje, że w jednej z bitw na przesmyku Karelskim został ciężko ranny rekordziste świata Macki.

Pismo francuskie zamieszcza szereg interesujących szczegółów. Macki został ranny w rękę i w lewo udo i został z pola walki odwieziony do szpitala. Lekarze czynią nadzieję utrzymania go przy życiu.

Wzmianka dotycząca Mackiego w Paris-Soir kończy się słowami: „Był to jedyny biegacz, który mógł w przeciągu godziny przebiec 20 km.". Pragniemy zaznaczyć, że nie jest to fachowe określenie rekordu sportowego. Konkurencja biegania godzinowego jest bardzo mało popularna. Macki specjalistą był w biegach takich jak 10 km. 5 km. a nawet w biegu na 1500 mtr.

Estonia — Litwa

Prowadzone są jakoby pertraktacje w sprawie rozegrania w Wilnie międzypaństwowego meczu bokserskiego Estonia — Litwa.

Spotkanie to ma odbyć się w połowie marca. Do reprezentacji Litwy wejdzie niewątpliwie kilku bokserów wileńskich.

Kula w mózgu zdradza mordercę

Niedawno do jednej z klinik nowojorskich zgłosił się niejaki Michał Kalamyer, aby się poddać operacji usunięcia tumoru mózgowego. Operacja, jakkolwiek bardzo ciężka, miała przebieg szczęśliwy i przyczyna wrzodu — tkwiąca w czaszce kula rewolwerowa została usunięta. Zarazem jednak okazało się, że kula pochodzi niewątpliwie z rewolweru policyjnego. Przeprowadzono śledztwo i skoro tylko stan zdrowia Kalamyera na tyle się poprawił, że pacjent mógł opuścić klinikę, został on przetransportowany wprost do więzienia śledczego, policja bowiem stwierdziła, że chodzi tu o mordercę, mającego na sumieniu dwie ofiary, który otrzymał postrzał w głowę podczas walki z patrolem policyjnym. (jr).

Poszukiwanie zaginionych

Ktoby wiedział o losie **p. Nowakowskiej Izabeli** zam. w maj. Ryżowszczyźnie koło Starej Wilejki proszony powiadomić firmę Michałowski, Dąbrowski, Wilno, Zawalna 9 w godzinach urzędowych.

Ktoby wiedział o **Walerianie Klaczyńskim** i synach jego Januszku i Zbyszku, ostatnio zamieszk. w Katowicach oraz **Marjanie Klaczyńskim** z Gdyni proszony jest o łaskawe powiadomienie (Wilno, Skopówka 7—3 Janina Klaczyńska).

*

Ignacego Montwiłła poszukuje ciotka (Pióromont 39, m. 4).

Leidėjas: Vytautas Stanievicus. Wydawca: Witold Staniewicz
Redaktorius: Vytautas Kiškis. Redaktor: Witold Kiszkis

Spaustuvė „Zničius", Vysk. Matulevičiaus g-vė 4 Tel. 3-40.
Drukarnia „Znicz", ul. Biskupa Matulewicza 4. Tel. 3-40.